

AVRUPANIN EN MODERN DENİZ BİYOLOJİSİ TESİSLERİ: ESPEGREND BİYOLOJİ İSTASYONU

Doç. Dr. FEVZİ ÖZTİĞ

İst. Univ. Farmakobotanik Enstitüsü

Espegrend, Norveç'in Bergen şehrine 20 km. mesafede bulunan bir yalı semtinin yeni bir adıdır. Bu sebeple Espegrend ismi Norveç'te bile henüz tanınmış değildir. Bölgenin eski adı Espeland'dır.

Civarda aynı isimde bir kaç yerin bulunmasından dolayı, Bergen üniversitesinin biyoloji lâboratuvarının, son yıllarda nakledildiği bu semte, ilgililer tarafından sarıh adres temini için Espegrend adı konmuştur. Filhakika posta adresi gayet kısadır : (Biological Station, Espegrend-Norveç) Adresin bu kadar kısalığına rağmen, Espegrend'de bir köy teşkilâtı bile yoktur. Bütün semt bir kaç yazlık ev ve bahçelerden ibarettir. Çarşısı, bir tek bakkal dükkânı temsil etmektedir.

1957 yazında açılış töreni yapılmış olan Espegrend tesisleri, hâlen Avrupanın en modern biyoloji istasyonunu teşkil etmektedir. Ancak lâboratuvar henüz tamamen ikmal edilmiş değildir. Buna rağmen, şimdiden her türlü çalışma imkânını sağlayan mükemmel bir teşkilât mevcuttur. Lâboratuvara tahsis edilen araştırma motoru da, aynı şekilde, en yeni esaslara göre sipariş ve inşa edilmiştir.

Lâboratuvarın nazik direktörü Prof. BRATTSTRÖM, Banyuls-sur-Mer'den yazdığım mektûba, derhâl muvafakat cevabı vererek, bir müddet Espegrend biyoloji istasyonunda çalışma teklifimi memnuniyetle karşıladı. İstasyonun teşkilâtı hakkında hiç bir fikrim yoktu. Münzevi bir yerde modern tesisler ilk müspet sürpriz oldu. Hakikatte, Avrupanın bir çok biyoloji istasyonlarında, lojman ve kantin ihtiyaçlarından ancak bir tanesi tatbik mevkiine konmuştur. Meselâ; Napoli, Plymouth lâboratuvarlarında kantin vardır, fakat lojman yoktur. Banyuls-sur-Mer, Roscoff ve Dinard biyoloji istasyonlarında ise lojman vardır, kantin servisi eksiktir. Halbuki, Espegrend'de her ikisi de müessese tarafından organize edilmektedir.

Fevkalâde bir intizam, programlı bir mesai, meslekdaşlar arasında samimî bir atmosfer, lâboratuvarın başlıca vasıfları arasında yer almaktadır. Kütüphanede her araştırmacı için ayrı numara taşıyan kartonlar hazırlanmıştır. Bu sâyede kitap kontrolü işi pratik bir hale getirilmiştir. Lâboratuvar binasının alt katında inşa edilen ve Türk hamamına çok benzeyen fin tipi bir banyo da, müessesenin diğer özelliklerinden birini teşkil etmektedir.

Fiyord'larda yaptığımız müteaddid ekskürsiyonlar esnasında, müessese personelinin çok dikkatli ve metodlu çalışmasına şahit oldum. Norveç, hiç şüphesiz, deniz alglerinin halk tarafından en çok tanındığı memleketlerden biridir. Meselâ; «Laminaria» için almanca, fransızca ve ingilizce gibi zengin dillerde bile karşılık bulunmadığı halde, Norveç halkı, bu alg einsini, «tare» diye güzel bir ad koymuştur. Böylece, «tang» ve «tare» kelimeleri ile Fucus ve Laminaria tipi algler sarıh olarak ayırt edilmiş bulunuyor.

Espegrend biyoloji istasyonunda, Hintli'den Meksikalı'ya kadar muhtelif milletlere mensup araştırmacılar çalışmaktadır. Lâboratuvara muvasalatında, Prof. BRATTSTRÖM, bir yıl içinde 10° nasyonalitenin tarafımdan temsil edildiğini söylemişti.

22 Eylül 1958'de çok faydalandığım bu güzel müesseseye veda ederek Norveç'ten ayrıldım. Bulutlar arasından fiyordları seyrederken, küçücük bir köyde kurulan bu vakur tesislerin, Avrupanın başlıca biyoloji lâboratuvarları arasında, en büyüğünü değilse bile, en mükemmeline temsil ettiğini bir deha daha hatırladım. Temennimiz şudur ki, benzeri tesisler yakın bir âtide memleketimizi de ihya etmiş olsun..